

Wallenstein se je dvigal pozneje v tridesetletni vojni v vojaškem dostojanstvu tako, da je pred svojim padcem dosegel najvišjo čast v državi — bil je najvišji vojni poveljnik in vojvoda Friedlandski.

Njegov konec je žalosten. Pripovedujejo, da je po tedanjem običaju veroval v vsa mogoča vedeževanja. Imel je pri sebi celo za take stvari rednega poročevalca Italijana Senija. Ta mu je iz zvezd prerokoval najsijajnejšo bodočnost, ki mu obeta celo vladarsko krono. Mož, ki je storil toliko dobrega državi in cesarju, je slednjič padel, zavrtno zaboden ponoči, ko se je spravljal k počitku. Ali sta bila padec njegov in smrt njegova upravičena, o tem se naj pripravijo zgodovinarji in možje, ki imajo v rokah dokaze.

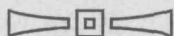
Svoje blago srce je pokazal mnogokrat, pokazal tudi po zavzetju Gradške. Nam je to dovolj!

Slavna „Serenissima republika“ je neslavno končala.

Po odkritju Amerike je našla evropska trgovina nova pota, nove odjemalce. Nihče ni več vprašal, kaj misli morska kraljica. Njene naselbine so si večinoma prisvojili Turki, ki so neusmiljeno gospodarili, kamorkoli so stopili. Slednjič je 1. 1797. prišel Napoleon Bonaparte, francoski tedanji general in brez posebnega navora, skoro brez besed priklopil nekdanj slavno „Serenissimo“ drugim deželam; pustil ji ni niti nekdanjega naslova. Ostali so torej Benečanom samo spomini, neveseli spomini slavnih dni. Ostale so še ponosne palače v mestu, toda iz njih so izginili nekdanji „Nobili“ (plemiči); ububožani so ostavili svoje domove.

Ostal je tudi še Slovenec ob meji nekdanje prejasne kraljice morja. A niti on nima veselih misli na slavno prošlost „Serenissime“. Zavrtnejše od Turkov je gospodaril Benečan.

Tako mine slava na svetu, a spomin na dobra in slaba dela ostane, globoko zapisan v srce človeštva.

Na planine!

Spisal Ivo Trošt.

zpred doma logarjeve Nataše je krasen razgled na planine. Okolo je sicer prostran sadni vrt, toda kmalu se svet znižuje in spušča v globoko dolino, koder vrši penča se reka. Onkraj vode se začinja v hribih planinski svet. Oko se ga ne nagleda, zakaj planinski svet je vsekdar krasen: v snegu in ledu, v jutranjem solncu in v večerni zarji, ob luninem svitu in jasni noči brez mesečine. Oko si želi na daljne vrhove, duša hrepeni na najskrajnejše čeri in robove, a telo je človeku ovira, ki ga drži na varnih tleh.

Jablane so cvetele na vrtu in hruške, trava je zelenela, jurjevke so dvigale modra očesa v nebo, vetrnice in podleski so se kosali v pomladnji

krasoti. Tedaj je došla na vrt hčerka Nataša, prijala jablanov cvet, da se prepriča, če je resničen in ne samo pričaran, kakor je sanjala pozimi v dolgi bolezni. Spoznala je danes, da se je zares vrnila v deželo pomlad s svojim veseljem, z novim življenjem. Pogledala je lepi cvet, a oko ji je obenem šinilo v daljavo — na planine. Takoj je izpustila cvet, oko se ji je orosilo, da je obrisala solzo s predpasnikom, potem pa vnovič zastrmela v daljavo: v očeh so ji igrale solze.

„Nataša, Nataša!“ pokliče mati Logarica, in deklica se obrne ter gre počasi po vrtu domov. V njeni duši so se budili spomini, neveseli, težki spomini.

*

Lani se je zgodilo, ko so zorela jabolka na logarjevem vrtu. Nataša je tekla vsako jutro zgodaj pobirat, kar se je otreslo, in prinesla vselej poln predpasnik. Lepa so bila jesenska jutra, še lepša rdeča in rumena jabolka. V nižavi je ležala megla kakor morje skrbi in toge, ki muči dolinski rod, a gorski velikani so blesteli v jasno, kristalno nebo. Tam ni toge ni bolesti. Poléti duša tja, če moreš!

Natašin oče je pazil na gozdove in varoval divjačino daleč naokolo. Često so došli tuji ljudje — turisti ali planinci, ki plezajo zlasti poleti in jeseni po gorah. Vzeli so logarja s seboj, da jim je kazal pot na najstrmejše vrhove. Ob takih priložnostih ni bilo očeta domov po dva in več večerov. Mati je ostala z Natašo sama, kopala krompir in spravljala druge pridelke, dočim je hčerka pomagala, zrla za pticami selilkami na jug, pobirala sadje, nabirala jesenske cvetice in se ozirala v daljne gore, odkoder se v kratkem vrne njen atek. Planine so se ji zdele vedno lepše. Zgodilo se je, da je došla pod jablano, pozabila jabolka in zrla na planine. Saj so bile vedno krasnejše od jabolk!

Neko jutro, ko ni bilo očeta že pol tedna domov, sliši Nataša po kolovozu pod seboj težke stopinje. Ozre se in vidi, kako neso štirje možje nekoga na ramah kakor mrliča. Prestrašila se je, izpustila predpasnik, da so se jabolka trkljala navzdol po rebri, zavpila in poklicala mater. Ni še prihitela mati, ko je spoznala Nataša, da neso — njenega očeta. V planinah se je nad njim izprožila skala, ga zadela in strmoglavila v prepad. Bil je takoj mrlič.

Nataša se je zgrudila na tla in se ni zavedla več tednov. Sanjala je čudne sanje: da hodi z očetom po planinah, pada, pada, pa se slučajno vjame za šop trave, obvisi; oče jo reši. Trgala je planike in jih donášala očetu. Kar se privali skala, ki odnese njo in očeta — domov pod jablane. Cvetele so, dasi v snegu. Nataša utrga jablanov cvet in vidi, da je — iz papirja. Potem so došli štirje možje in odnesli očeta v črni krsti kar naravnost iz logarske kočice preko doline po zraku in oblakih — na planine. Tam so ga pokopali. Nataša je plakala v nezavesti.

Zima se je bila naselila tudi v okolico logarjeve kočice, Božič so oznanjali dolinski zvonovi, ko so je šele zavedla Nataša. Drobna, suha je

bila in slabotna, da ni mogla sama držati žlice. Življenje ji je rešila samo materina ljubezen. — Poleg sebe je ugledala črnooblečeno mater in vprašala, kje je oče. Mati je zaplakala in ji povedala šele za nekaj časa: „Počiva

v dolini pri sv. Križu.“ Tedaj so se Nataši zopet skalile oči, govorila je raznovrstno nesmisel, potem pa pristavila, kakor da se šele sedaj zaveda vsega: „Ponesrečil moj dobri atek v planinah?“ Mati ji ni odgovorila, ker

ni mogla spričo solz. Nataši pa se je tedaj nekaj zbudilo v srcu kakor srd, da je stisnila drobne prstke obeh rok in dejala trdo: „Oh, te planine!“

Pozneje v dolgih zimskih nočeh se je še kdaj zamaknila v tiste mučne sanje, pa se je takoj zavedla. Zdravje se je vračalo v mlado telo. Ko se je prikazala pred hišo prva prekopnja, se je dvignila na postelji in pogledala skozi okno v dolino. Pomladnje solnce se je vsak dan bolj ljubko upiralo v logarjevo kočo in na vrt vrhu strmine, vsak dan je bila tudi Nataša močnejša, čvrstjša.

Mati je časih skrivaj otrnila solzo veselja iz očesa: „Hvala Bogu, da je tako! Le še njega, še njega pogrešam. Oh!“

Zazvonili so velikonočni zvonovi, in Nataša je šla z mamico v dolino k vstajenju. Doma sta pustili samo velikega psa in starega mačka, ki je zadovoljno smrčal na zapečku. Zaklenili sta in šli kmalu popoldne. Mati je vzela celo majhen jerbašček z velikonočnimi jedili s seboj.

Lepa je bila pot po zbudjeni prirodi.

Nataši se je zdelo, da že čuje kukavico v goščavi. Toda na planine se ni ozrla. Zasnežene so bile do samega znožja in mirne so strmele v pomladnje nebo. Nataša se je jezila nanje, ker so ji pobrale očeta.

V dolini sta krenili najprej v cerkev k božjemu grobu, od tam na pokopališče. Nataša je bila spotoma nabrala zvončkov, vijolic, trobentic, jurjev in velikonočnic. Velik šopek jih je postavila na očetov grob — prvi pozdrav po premagani bolezni, pozdrav nove pomladi.

Proti večeru so pozdravili zvonovi s slovesnim pritrkavanjem blagoslov velikonočnega jagnjeta, potem so se ljudje začeli zbirati k vstajenju. Lepo je bilo, prav lepo. Nataši se je zdelo še mnogo lepše kot prejšnja leta. Letos ni bilo — očeta, to je razdiralo skladnost velikonočne radosti.

Vrnili sta se takoj po cerkvenem opravilu, zakaj noč je bila že v vasi, a dom še daleč. A tudi domov grede se ni Nataša ozrla na planine.

*

Približal se je zlati majnik, sv. Jurij na konju in v zelenem plašču je bil njegov glasnik. Dolina je oživila, gora ozelenela, žgoleli so ptički, kukala kukavica. Reka pod rebrijo je narasla zaradi tajajočega se snega, pisan cvet je krasil že najvišje griče. Pomalem so se budile tudi planine. Iznebile so se snega in ledu ter zažarele v večernem solncu. Toda oddaljenejši velikani so ostali neizpremenjeni — v ledu in večnem snegu so blesteli v solčnih žarkih. Tam na tistih okrajnih, svetlih čerch — ali se ne začnija neskončnost?

Tedaj je došla na vrt Nataša, prijela jablanov cvet in se prepričala, da ni pričaran in ne papirnat kakor je sanjala. Bil je mlad jablanov cvet v vsi krasoti, zakaj pomlad se je zares vrnila. Oko ji je šinilo po božji, radost in življenje puhteči prirodi in zastrmelo — v planine. Otrla je solzo, izpustila cvet in vnovič pogledala v daljavo na strme gore.

In ko se je vrnila na materin klic, je pogled še s praga vzplul na sinje vrhe, da je vzdihnila: „Na planine, na planine!“

Nič več se ni jezila nanje.

—♦♦♦♦—